

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden
mesec 1 gld 40 kr.
V administraciji prejemati velja:
Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.
V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedijer v
„Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 25.

V Ljubljani, v torek 31. januarja 1899.

Letnik XXVII.

Vabilo na naročbo.

Sl. februarjem pričanja se nova naročba,
na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

„SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v admi-
nistraciji:

Vse leto 12 gld. | Četrt leta 3 gld.
Pol leta 6 „ | Jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec.

Po pošti velja predplačan:

Vse leto 15 gld. | Četrt leta 4 gl. — kr.
Pol leta 8 „ | Jeden mesec 1 „ 40 „

Upravništvo „Slovenca“.

Konsumna društva in trgovski stan.

»Narod« je čutil potrebo, biti zopet enkrat
zanimiv. Zato se je v sobotni številki zaletel na
razne strani z vso svojo surovostjo, ki se tako
lepo zлага s finim taktom in omiko »Narodu« na-
klonjene »slovenske inteligence«.

V prvi vrsti se je naš ljubeznjivi kolega zo-
pet spravil na konsumna društva. Ni naš namen
prepirati se z »Narodom« o stvarih, o katerih
nima nobenega pojma. Naj toraj »Narod« z lučjo
svoje prosvete tudi v konsumnih društvih svo-
bodno naprej sveti. To je zgolj njegova in nje-
govih pristašev stvar.

Reagovati hočemo na »Narodov« članek v
drugem oziru. »Narod« se namreč v tej zadevi
dela prijatelja in zagovornika trgovskega stanu.
Jasno je, da je to le golo hinavstvo. V Ljubljani
obstoji že mnogo let veliko uradniško konsumno
društvo, ki dela hudo konkurenco ljubljanskim

trgovcem. Nikdar ni našel »Narod« besedice
graje zoper to društvo. Zakaj ne? Zato, ker so
uradniki večinoma ali nemškutarji ali pa »Naro-
dovci« — eni kakor drugi »Narodovi« kliki pri-
ljubljeni. Iz tega se vidi, da se gre »Narodovi«
kliki edino le za svoje politično gospod-
stvo, ne pa za blagor trgovskega stanu.

In ravno to jasno odseva tudi iz sobotnega
»Narodovega« članka. H koncu istega kliče tr-
govce, obrtnike (!) in celo vinogradnike (!!!) na
skupen shod v Ljubljano — seveda pod patro-
nanco »Narodovo«. Namen »Narodov« toraj ni,
pomagati trgovskemu stanu, temuč le, zbirati ga
pod svojo zastavo, vpreči ga za umazane politične
namene po celem slovenskem svetu obsojene
»Narodove« klike! Slovenski trgovci se bodejo
gotovo trikrat premislili, preden gredo na ta lim.
Mi jim pa damo v pomislek sledeče.

Trditev »Narodova«, da je duhovščina pričela
kako gonjo zoper trgovski stan, je premiš-
ljena laž. To vedo trgovci sami, ki živijo v
najlepšem razmerju z duhovščino. Konsumnih
društev se je doslej osnovalo le malo število in
skoraj izključno v krajih, kjer je bilo z
domačo trgovino slabo preskrbljeno za potrebe
odjemalcev in kjer se je vrhu tega ljudstvo odi-
ralo. Skratka: bile so posebne lokalne
razmere, ki so tu pa tam rodile kako kon-
sumno društvo, razmere, ki nikakor ne vpli-
vajo na druge kraje. Kaj n. pr. briga tr-
govca v Kamniku, če je konsumno društvo — v
Starem trgu pri Ložu? Ravno tako malo, kakor
ga boli uradniško konsumno društvo v Ljub-
ljani! Tudi ni res, da so se konsumna društva
po deželi ustanovila le po vplivu duhovščine. Le
glede nekaterih je to istina. Znana nam je
pa cela vrsta kons. društev, pri katerih nima
duhovščina prav nič opraviti, katera so se celo
proti volji duhovščine ustanovila.

Vkljub vsemu temu hoče »Narod« nahuj-
skati ves trgovski stan v gonjo zoper duhovščino!
Mogoče, da bi to »Narodovcem« mimogredoč
zopet pripomoglo do nekoliko več vpliva, nego
ga ima sedaj. Gotovo pa je, da bi račun
za to plačal trgovski stan in nihče
drugi. Za slovenski trgovski stan bi pomenilo
morebiti res katastrofo — če bi šel na te
limanice »Narodove«.

Kakor hitro bi se trgovski stan odzval »Na-
rodovemu« klicu in se tedaj razglasil kot poli-
tično orodje liberalne stranke — potem od-
pade na mah tisoč ozirov, ki so doslej
merodajni. Trgovski stan bi potem sam pro-
vzročil in zakrivil to, kar »Narod« že sedaj laž-
njivo na steno slika, česar pa hvala Bogu danes
v resnici še ni: Boj stanov! In v tem boju
bode, kakor rečeno, morebiti »Narodova« stranka
mimogrede imela nekaj trenutnega političnega in
znabiti tudi denarnega »profita« — to je pa go-
tovo, da v tem boju konečno trgovski
stan podleže, in sicer neizogibno, po
neizprosnih zakonih narodnega gospodarstva.

Oglejmo si stvar hladnokrvno. Gre se
tukaj za male trgovce po deželi. Kaj je naloga
takega trgovca? On je posredovalec mej ve-
likim založnikom (tovarnarjem itd.) in konsu-
mentom. Za to posredovanje dobi primeren za-
služek. To je prav in pošteno! Posredovalca pa
se poslužuje vsakdo le toliko časa, dokler mu to
kaže in dokler to — hoče. To je odvisno v
zadnji vrsti jedino le od proste volje
konsumenta! To je neovržno dejstvo, katero
mora zlasti vsak pameten trgovec pripoznati.

Ni ga zakona na svetu, ki bi kon-
sumentu mogel zabraniti, namesto
da se poslužuje posredovalca, obrniti
se neposredno do velicega založ-
nika in toraj zajemati iz prvega vira.

LISTEK.

Laž življenja in resnica življenja.

Spisal I. Joergensen.

(Dalje.)

In pozabil sem na nauke onih večerov, živel
sem zopet kakor poprej in praznoto svoje duše
sem napolnjeval z zlatimi penami opojnosti, živel
sem v grehu, kakor v prostorni hiši. In zaljubil
sem smrt in gnjilobo sem opisoval kot sveto.
Tako sem postal dekadent med dekadenti — človek,
čegar doba meji na mejo, kjer prenehajo vsi
zakoni.

In bil sem vse, kar človek postane pri takem
življenju veseljak, pijanec. Bil sem nepošten, ne-
zvest, zavirljiv in škodoželjen, hudoben in brez-
sramen . . . Moje življenje je bilo neredno, kakor
življenje mojih prijateljev — veriga zvezana z
enim članom radosti in deset člani skrbij, z jed-
nim kolescem zlata in deset kolesci s svinca . . .
Ovijal sem verižico okrog svoje duše in nitke te
verižice so bile male laži, premišljena kovarstva,
malostno opravljanje in grda brezvestnost . . .
Bil sem kakor prod, tla, na katerih ne more nikdo

zidati in okrog mene je bil sam prod in zemlja
brez temelja . . .

Bil sem pobeljen grob na velikem pokopa-
lišču, kjer so bile duše vseh drugih pokopane —
človek neznamen in brez pomena, ki nikogar ne
mara in nikogar ne ljubi, srce prazno, samo sebi
dopadljivo, pobeljeno z uljudnostjo, skrito pod
okvirjem zunanje ljubeznjivosti . . .

In takega sem se gledal oni večer, ko mi je
zadonela na uho ona skrivnostna cerkvena pesem
— tak sem postal jaz, ki bi bil po besedah svoje
matere moral ohraniti svojo dušo
Kakor neka mogočna roka me je v samotni one
noči opozorila na mene samega ter me oklepala,
da sem z očij v oči gledal svojo lastno podobo.

Jaz pa sem se boril proti temu, bil sem okrog
sebe in hotel sem ulti. Klical sem na pomoč vse
zle duhove — skušal sem ven s svojo voljo, ven,
kjer je večer poln luči in šumnega življenja —
ven mej prijatelje — veseljake in pivce, kjer kroži
kozarec s konjakom iz rok v roko mej prijatelji,
ven v razsvetljene beznice, kjer je šumelo in se
kadilo, kjer je vdarjala godba in so se vrtela nora
dekleta — ven sem hotel tje, kjer je vladala
omama in zakrknjenost . . .

Toda krepka roka me je zadržavala in nisem
se mogel izmuzniti samoti, nisem mogel, da ne bi
gledal v ogledalo, iz katerega se mi je nasproti
režala — grda podoba moje duše.

* * *

Tu vidim, da maješ z glavo, da se smejiš,
rekoč: Kaj za Boga, to vendar ni bilo nič tako
hudega! Vsaj smo vsi več ali manj živeli neredno
in vendar smo po mojem mnenju vkljub temu
dobri ljudje in umetniki.

Dragi prijatelj — da, mi vsi smo bili tega
mnenja — to so nam natvezili in v našo pogubo
smo jim mi to verjeli. Toda to ni resnično. Stari
Goldschmidt je imel prav, ki je oznanjeval »svojo
čisto reakcionarno moralo« (kakor je nekdo pisal
ob njegovi smrti), da naj nikar ne umažejo nje-
govega telovnika. To je bilo »popolno reakcijo-
narno« in prav bi bilo, da bi bili verjeli resnemu
oznanjevalcu boginje maščevalnosti, nego da smo
verjeli modernim zofistom, ki zapeljujejo lahko-
verni svet, da živi tako, kakor bi ne bilo nobene
zveze mej vzrokom in posledicami. Da,
greh je greh vkljub vsem zofizmom in plačilo za
greh je smrt. Gorje nam, ker smo to tako pozno

To je ravno tako svobodna pravica konsumenta, kakor je n. pr. moja pravica, za kako pot izbrati si postreška št. 24 ali 25, ali pa to pot sam opraviti!

Če se pa konsumenti v ta namen združijo v društva, so to konsumna društva.

Iz tega sledi jasno, da je v prepornem vprašanju stališče konsumentov nespodbojno. Noben shod, nobena trgovska zbornica, noben minister, nobena vlada, skratka nihče ne more tega trdnega postavnega stališča spodbiti. To ve, odnosno mora vsaj vedeti tudi »Narod«, saj ima cel koš advokatov okrog sebe. Če vkljuba temu trgovce hujša v borbo, v kateri morajo podleči, je to brezvestnost, kakoršne je zmožen le »Narod«, ki ne pozna družega na svetu, nego svojo lastno korist, če tudi radi tega pogine tisoč marljivih ljudi!

Kaj sledi iz tega za slovenski trgovski stan? Kaj družega, nego da — če razume svoje lastne interese — »Narodova« vabila odkloni. V mirnem, vestnem spolnjevanju svoje posredovalne vloge, v prijaznosti z vsemi stanovi bode naš trgovski stan tudi nadalje vspeval in gotovo mu bode več koristilo, če bode živel v prijaznosti s svojimi odjemalci, nego pa, če bode iskal prijateljstvo »Narodovo« in se dal hujskati v sovraštvo zoper svoje odjemalce, zoper ljudstvo! Vsaj je gotovo še vsakemu v spominu izgled iz najnovejšega časa, kako »Narodova« klika skrbi za njej udane trgovce. Vzklik nesrečne žrtve se je nedavno razlegal po slovenskih listih. Mazinca ne gane »klika« za svojega požrtvovalnega oprodo!

Ali je ves trgovski stan željen take usode?

Toliko o trgovskem stanu. »Narod« pa hoče mobilizovati tudi obrtnike in vinogradarje! V tem oziru je »Narodov« klic presmešen, da bi se ž njim pečali. »Narod« in obrtniki! »Narod« in vinogradarji, kmeti!! Kadar se bode obrtnikom in vinarjem popolnoma pamet zmešala, takrat bodo sledili »Narodovemu« klicu — za sedaj pa zbudi ta klic mej njimi le splošno veselost!

Politični pregled.

V Ljubljani, 31. januarija.

Politične zmede na vrhuncu. Na Dunaju v državni zbornici še vedno lové slepe miši ljudje, ki hočejo, da jih imamo za resne tudi sedaj v predpustni dobi. Parlament je popolno brez vsake moči in vender se gospodi nič ne mudi, da bi se priporočila in šla po »trudapolnem« delu na zaslužene počitnice. Za vlado sicer sedanje politične zmedene razmere niso neprijetne, kajti od takega parlamenta vladi ni sicer ničesar pričakovati, pa se jej tudi ni treba ničesar bati. Vlada mirno gleda na svojo rešilno in vodilno zvezdo § 14. in je prepričana, da ji bo šlo vse tekoče gladko izpod rok; poslanci, vzlasti leni in pa kričači so tudi lahko s sedanjim položajem zadovoljni, kajti prvim se ni treba ganiti, razun da pobotnico podpisujejo koncem vsacega meseca za svojo dnino, drugi pa vsaki teden jedenkrat ali

in po tolikih britkosti spoznati morali, in gorje onim, ki so nas vodili na kriva pota. »Prešestniki in pijanci ne bodo videli kraljestva božjega« in oni krivi preroki so s svojo besedo vzgojili rod prešestnikov in pijancev. Težko da bi mogli to utajiti. Svedokov za to je dovolj, svedokov, ki v smrtnem boju segajo po kupicah s strupom in po revolverjih.

Ne varajo me več, ako se lišpajo z izbranimi besedami, ako nenravnost proglašajo za svobodo duha in razbrzdanost za oliko. Od blizo sem jih spoznal in vem, da v navadnem govorjenju nikakor ne rabijo tako finih izrazov. Ob takih prilikah govore, kakor mislijo. Tam se kaže greh grd kakor je in nesramen in se poskuša — kakor tedaj, ko je lepo oblečen poslan v mesto mej lahkoverno občinstvo — sebe in druge prepričati, da je prav za prav najlepša krepost. To so same puhlice in nakit — pretično sleparstvo. Oj, da bi ne verjeli nikoli onim sleparjem — tedaj bi zame nikdar ne bilo napočilo ono jutro, ko je greh dokipel do vrha, ko je zloba mojega srca prekipevala in vtopila mojo srečo ter jo odnesla seboj v svojih črnih, ledeno-mrzihih valovih.

(Dalje sledi.)

dvakrat, kolikor je ravno sej v zbornici, vprizore kak škandal ali vsaj škandalček in oboji so svojo nalogo hvalevredno rešili. Vprašanje je le, koliko časa bo s takimi razmerami zadovoljno ljudstvo, za katero so gospodarske razmere od dne do dne slabše, tem hujše, ker se parlament za gospodarsko delo prav nič ne briga. — Za trdno se govori, da se v petek začasno završi dunajska tragi-komedija ter da vlada poslanca ne misli več sklicati do jeseni, ker ni upanja, da bi se mogle izvršiti volitve v delegacije. Vlada misli po preložitvi državnoborskega zasedanja sklicati deželne zборе, ki bodo imeli letos dovolj časa in prilike pečati se z zadevami posameznih dežel.

Kriza na Ogerskem. Položaj v Budimpešti je nespremenjen. Vladni zaupniki se posvečujejo o odgovoru opozicije na Banffyjeve predloge, opozicijski zastopniki razpravljajo o položaju in vendar še ni niti sence vspeha. Minule dni so listi že poročali, da je opozicija voljna privoliti vladi indenniteto pod nekaterimi pogoji, tičočimi se osebnih garancij. Toda organi opozicije odločno ugovarjajo tej vesti in zatrjujejo, da o tem ne more biti govora. Kakor vse kaže, tekoči teden ne moremo pričakovati še nikake rešitve in tako bo tudi mesec februarij prištet mej kritične mesece. Dokler obestranski zaupniki ne bodo jedini glede indennitete ter poslovnega reda za parlament, tako dolgo sploh ni mogoče misliti na kak kompromis.

Angleška in Amerika. Nedavno smo poročali o izjavah nemških listov, ki se ogrevajo za spravo mej Nemci in Francozi. Ob tej priliki smo omenili tudi nemških listov mnenje, da se treba evropskim kontinentalnim silam združiti, ako hoté ohraniti mir v Evropi ter odločno in uspešno nastopati proti Angleški, ki v Ameriki išče svojih zaveznikov. Na ta poziv nemških listov je takoj odgovoril angleški naselbinski minister Chamberlain na shodu v Birminghamu. Govoril je o tesni zvezi Angleške in njenih naselbin ter povdarjal, da te naselbine goje iskreno prijaznost do Amerike. To vse dokazuje, dejal je Chamberlain, da Brite celega sveta vodi želja, pripraviti pot večjim zvezam, kar je po mojem mnenju bistvo praktične politike. Dalje je minister dokazoval, da naj Anglija porabi sedanje mirne razmere v to, da se dobro pripravi za vsak slučaj ter da s tem večjo močjo brani svoje koristi.

Iz mestnega zbora ljubljanskega.

Ljubljana, 26. januarija.

O nasvetu županovem, naj se za konvertovanje sedanjega dolga mestne občine in pa za nekatere nove naprave najame 4 odstotno, v petdesetih letih s poluletnimi anuitetami odplačljivo posojilo v znesku 2.500.000 gld., poroča v ime finančnega odseka odb. Senekovič. Župan predlaga v svojem poročilu, naj se v svrhu in sicer: konvertovanja sedanjega posojila pri kranjski in mestni hranilnici 1.046.000 gld., gradnje »Mestnega doma« 120.000 gld., gradnje dekliške osemrazrednice in župnišča pri svetem Jakobu 100.000 gld., gradnje ubožnice 64.000 gld., ljudske kopelji 20.000 gld., poslopja za obrtno šolo 180.000 gld., tržnice 200.000 gld., nadalje tlakovanja cest, ulic in trgov 120.000 gld., napravo novih cest in ulic ter trnov. pristana 260.000 gl. v svrhu povečanja elektrarne 170.000, kot prispevek za osuševanje barja 140.000 gld. in za gradnjo tretje deške ljudske šole 80.000 gld. — najame dva in pol milijona 4% posojila s poluletnimi enakimi dekurzivnimi anuitetami po 58.006 gld. 85 kr. odplačljivo posojilo. Za najetje tega posojila naj bi občina izdala delne zadolžnice po 100 in 1000 gl., katerih se izžreba vsako leto določeno število. Ako bi se zadolžnice ne mogle oddati, se posojilo pri mestni hranilnici v znesku 200.000 gld. ne konvertuje.

Finančni odsek je posamne postavke tako spremenil, da bi bilo po njegovem računu najeti le 1.000.000 gld. posojila, in pred vsem zavrgel misel glede izdaje delnih zadolžnic, marveč sklenil, naj se najame posojilo pri kakem denarnem zavodu vsaj s 4½ odstotnim obrestovanjem. Črtal je najprej obe svoti za konvertovanje dosedanjega posojila, potem pa postavke, ki v bližnjem času po njegovem mnenju niso nujno potrebne. Mej temi v prvi vrsti 180.000 gld. za gradnjo poslopja za obrtno šolo, prispevek za osuševanje

vanje barja ter za gradnjo tretje deške šole, ker se je obč. svet v zadnji seji izrekel proti nujnosti. Znatno je znižal postavko za napravo novih cest in ulic ter pristana, nasprotno pa je nekatere zvišal. Odsek oziroma njegov poročevalec predlaga torej, naj se najame 4½ odstotno posojilo v znesku 1.000.000 gld. odplačljivo v polletnih obrokih po 25.255 gld. v dobi 50 let, in sicer v naslednje namene: za »Mestni dom« 120.000 gl., dekliško osemrazrednico pri sv. Jakobu 100.000, ubožnico 65.000 gld., ljudsko kopelj 20.000 gld., tržnico 200.000 gld., tlakovanje važnejših cest, trgov 120.000 gl., nove ceste in ulice 175.000 gl., in za povečanje elektrarne 200.000 gld. Anuitete bi se vračevale iz tekočih dohodkov in blagajničnih preostankov.

Pri glavni razpravi se ni oglasil noben govornik in tudi prve štiri postavke je obč. svet vsprejel brez ugovora z vsemi proti jednemu ali dvema glasovoma. Daljša, zelo živahna razprava pa se je vnela pri postavki za tržnico. Kot prvi se je proti tej napravi oglasil odb. Gogola, ki je naglašal, da je veliko tudi večjih mest, ki nimajo tržnic, pa se tudi mesta, ki jih imajo, ne izražajo vsa povoljno o tej napravi. Iz poročevalčevega poročila govornik ne razvidi, da bi bila tržnica potrebna, pa tudi ne, da bi bila praktična. Govornik se boji, da bodo prodajalci vsled večjih stroškov ne samo skušali te pokriti, marveč to priliko tudi izkoriščati v škodo kupujočega prebivalstva. Pomisliti treba, da se sedaj bliža čas, ko bode treba vračevati brezobrestna in obrestna posojila, ki so jih morali najeti vsled potresne katastrofe hišni posestniki. To jim pa gotovo ne bo lahko, ako se podraže živila. Konečno pa se tudi ni dokazano, da bi se živila, posebno meso, bolje ohranila, kakor pa na prostem ali pa v odprtih prostorih. Dokler se mu torej ne dokaže potreba in praktična stran te naprave, ne more glasovati za postavko.

Odbornik Lenče popolno pritruje predgovornikovim besedam in se izjavlja proti nasvetu odsekovemu.

(Konec sledi.)

Blaž Potočnik in njegova doba.

(V 100 letni spomin njegovega rojstva spisal J. Benkovič.)

Ob stoletnici rojstva jednega najprvih in najbolj zaslužnih slovenskih mož 19. stoletja porajajo se nehote spomini na njegova mnoga vrla dela, katera je izvršil kot zvest duhovnik v prid cerkvi, kot veren narodnjak v prid narodu.

Komu je neznano ime: Blaž Potočnik? Njegovo ime samo znači celo dobo, veleznamenito dobo slovenskega duševnega preporoda. V svojih delih živi in bo živel narodu v hvaležnem spominu.

Porodil se je Blaž Potočnik 31. januarija l. 1799 v Strževem pod Šmarjetno goro, v nakelski fari nad Kranjem, ubožnim kmečkim starišem. Ko je l. 1811 pogorela njegova rojstvena hiša, preselil se je s starši v Ljubljano, kjer je dovršil ljudske, srednje in bogoslovne šole ter 20. sept. 1822 prejel mašniško posvečenje. Nato je bil par let kapelan v prostrani šentjernejski fari na Dolenjskem. Odtod ga je l. 1825 poklical škof Wolf v Ljubljano kot stolnega vikarja. Leta 1833 pa se je preselil kot župnik v št. Vid nad Ljubljano, kjer je ostal do svoje smrti 20. junija 1872, torej celih 39 let.

Marsikaj je že ta ali oni o njem povedal; a tega še ni pojasnil nikdo, zakaj je užival vsestransko zaupanje in tolik ugled navzgor in navzdol. Samo to hočem v kratkih potezah označiti.

Smelo trdim, da je Potočnik bolj nego marsikak drug izobražen Slovenec poznal svojo dobo, nje vrline in hibe, nje nedostatke in potrebe. Nardarjen in duhovit mož, kakoršnega se je vselej pokazal, bodisi priložno ali nepriložno, na umesten ali manj umesten način, poleg tega pa mož blagega, gorkega, vedno veselega in odkritega srca, je znal računati s sodobnimi odnošaji, na-nje se akomodirati; kolikor se mu je zdelo potrebno, a takó da ni nikoli zatajil svojega prepričanja. Nasprotno: s tem, da se je približal duševno, potegnil jih je s svojim krepkim duhom siloma za seboj, čeprav so bili ž njim različnih, morda celo njemu nasprotnih mislij. Vse to pa je Potočnik izvršil igranje, da oni, ki so se mu približali, navadno sami niso takoj opazili, kdaj in kako se je zgodil v njih duševni preobrat.

In upravo to je vzbujalo nanj vsestransko pozornost, to mu je dajalo veljavo in spoštovanje celo njegovih »neprijateljev«, ako sploh smemo rabiti to besedo. Mislim namreč, da mož, kakoršen je bil Potočnik, sovražnika v pravem pomenu besede niti ni mogel imeti.

Ta sodba o Potočniku se zdi morda temu ali onemu, ki ne pozna tedanjih časovnih odnošajev, v katerih je odrasel in delal, nejasna ali celo drzna. Zato se moramo ozreti v začetek in prvo polovico tekočega stoletja, ob čegar koncu stojimo. Ako narišemo vsaj v glavnih črtah celotno časovno sliko, nam na njej Potočnikova individualnost tem živeje in jasneje stopi pred duševno oko.

Opomnim pa, da hočem upoštevati le naše domače cerkvene in narodne odnose, v katerih razvoju je bil Potočnik kot vesten duhovnik in zaveden narodnjak merodajen faktor. Vem že naprej, da bo ta ali ona stvar marsikoga nekoliko presenetila. A kar se je zgodilo, se je zgodilo; to je zgodovinski faktum, katerega treba upoštevati, kolikor zasluži, ne glede je-li temu ali onemu prijetno ali neprijetno. Resnice se nikomur ni treba bati, a prav se mora umeti in tolmačiti. Zmote naših prednikov naj nam bodo nauk, da mi v slične spletke ne zaidemo! (Dalje sledi.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 31. januarija.

(Misel svobodna in naši liberalci.) Tako smešnih liberalcev jih ni na vsem svetu, kakor so oni, ki se zbirajo okrog »Naroda«. Po svojih glasilih in po zbornicah širokoustno oznanjajo in proslavljajo misel svobodno, a pri vsaki dejanski priliki se izneverjajo temu svojemu vodilnemu načelu ter svobodo zahtevajo samo za-se, za druge pa palico in luknjo. V borbi proti konsumnim društvom in proti škofovim zavodom že ne vedo drugega, kakor da kličejo vlado na pomoč, češ »deželna vlada kranjska ne izpolnjuje svoje dolžnosti napram konsumnim društvom in s svojo pasivnostjo omogočuje flagrantno kršenje veljavnih zakonov.« V dokaz temu navaja, da se po konsumnih društvih toči petjot, zato pozivlje »Narod« vlado, naj vporabi proti njim zakon z dne 21. junija 1880, ki zabranjujejo nedovoljeno trgovino s ponarejenimi pijačami. Mi smo popolno zato, le to zahtevamo, da jednako postopa tudi z zasebniki. — Glede pobiranja milodarov za škofove zavode pa »Narod«, prvoboritelj misli svobodne, zopet kliče vlado na pomoč, rekoč: »Najčudnejše na celi akciji pa je, da je c. kr. vlada dala placet za tako sistematično izsesavanje ljudstva za celih 15 let, o čemur bo treba še kaj povedati.« — Torej celo za pobiranje in dajanje milodarov je glasitelju misli svobodne jedino merodajen vladni absolutizem! — To je svoboda, kakor si jo mislijo naši liberalci!

(Prelat msgr. Igo Orožen) v Mariboru je dne 30. januarija letos slavil osemdesetletnico življenja. Iz njegove kronike, knjiga VII., str. 70, povzamemo, da je vrli pisatelj-zgodovinar luč sveta zagledal v Laškem Trgu dne 30. januar. 1819, duhovnik postal je dne 4. avgusta 1842, od leta 1892 je torej že zlatomašnik; kapelanoval je v Žalcu 1842 do 44, v Celji 1844 do 47, vikarij v Celji 1847 do 54. Od 1854 do 65 bil je župnik v Mozirji, potem od 1. septembra 1865 do 23. septembra 1867 nadžupnik pri Sv. Križu poleg Slatine. Odtod se je 1867 preselil kot kanonik v Maribor. Tukaj danes deluje kot stolni prošt. Pappež ga je odlikoval s častjo apostolskega prototarija, a svetli cesar mu je podelil viteški red železne krone tretje vrste. Blagega gospoda ohranil nam ljubi Bog do svete maše-bisernice, potem pa še mnoga leta do najs krajnejše meje življenja človečjega!

(Za Prešernov spomenik) daroval je mestni župan ljubljanski gospod Ivan Hribar za mesec januarij 1899 50 kron in dobiček dobljene stave 10 kron, skupaj 60 kron.

(Na mesto venca na grob) pokojnega prelata Čebasek a je podaril preč. dekan in kanonik kamniški 10 gld. za Jeranovo dijaško mizo.

(Bodi enkrat jasno na Gorškem.) Le onemu, kdor nima srca za trpine ob periferiji in zmisla za naše sedanje položanje, more ugajati, ako se begajo duhovi v takih trenutkih. In učiteljsko vprašanje je tisto, ki bega duhove. In največ se begajo

duhovi — s trditvami. Trdilo se je v izvestnih učiteljskih krogih, da so italijanski poslanci ponudili toliko in toliko za zboljšanje gmotnega stanja učiteljem. To je bila jedna trditev. Potem je bila decidirana izjava v »Soči«, da slovenski poslanci ničesar ne vedo o kaki taki ponudbi. To je bila druga trditev. Te dni pa se je oglašil nekdo v »Narodu«, ki je rekel, da z veseljem pozdravlja sklep italijanskih poslancev, ki so slednjič vendar le uvideli potrebo, da se učiteljstvu zboljša gmotno stanje. To bi bila tretja trditev, na podlagi katere ta dopisnik pozivlje slov. poslance, naj glasujejo z ital. poslanci. Tu imamo torej trditev za trditvijo. A trditev je le trditev in ne dokazano dejstvo. Zato bi prosili, da nehamo enkrat s tem lovenjem slepih miši in da dobimo enkrat konkreten odgovor: kdaj in komu se je stavila taka ponudba?! Pripomniti pa moramo takoj, da ne moremo umeti prav, kje naj naši poslanci glasujejo z Italijani in kako naj zajedno — kakor pravi dopisnik — nadaljujejo boj za dež. šolski zalog, ko so izjavili isti italijanski poslanci, da se ne povrnejo v deželni zbor, dokler bo na dnevnem redu temu to vprašanje?! To je vendar že — preneumno. »Edinost«.

(Poziv!) Leta 1900 otvori se v Parizu veličanska svetovna razstava. Odkar svet stoji, se nikdar ni v enem stoletju znašlo toliko novih znajdeb, se ni izvršilo toliko umotvorov, ni vednost tolikanj napredovala, kot v sedanjem stoletju. Parni stroj je omogočil promet na morji in na suhem in najbolj oddaljene narode drugega drugemu približal. Električna pokorno služi človeku, opravlja tiho in mirno najtežja dela, razsvetljuje temo, prinaša glas prijateljev iz daljnih krajev na naše uho. Brzjavna žica obsega vso zemljo in razne (znajdbe in) novosti prinaša od enega konca sveta do drugega. Daljnogled in drobnogled sta prodrli globoko v skrivnosti narave, kemija nam kaže sestav raznih snovin in premnogo zagonetk je postalo nam očito. Brezštevilno tovarn izdeluje najbolj mnogovrstne industrijske izdelke ter jih oddaja človeku v porabo. Karkoli je človeški um v teku časa novega znašel, skritega odkril, temnega pojasnil, vse to se nam kaže na svetovni razstavi. Svetovna razstava nam kaže napredek posameznih narodov, njihove izdelke, in napeljuje druge narode k tekmovanju. Ona proučava posameznika v skupnem napredku, o čemur bi se človek na drug način nikakor ne mogel poučiti. Svetovna razstava l. 1900 ima nalogo k zaključku 19. veka omikanemu svetu podati vse, karkoli je človeški um v zadnjem stoletju novega znašel. Umevno je toraj, da je zanimanje za to razstavo po vsem svetu občno. Razna društva so se že ustanovila, z namenom posameznikom polajšati popotovanje na razstavo, preskrbeti primerno stanovanje, večšega vodnika, zlasti onim, ki niso kos francoščine. Brezdvomno je tudi med našim slovenskim narodom mnogo razumnikov, ki si želijo razstavo ogledati, toda marsikdo si morda ne upa radi neznanja francoščine in drugih neprilik na ptuje. V ta namen se je osnoval podpisani odbor, ki hoče oskrbeti vdeležencem primerno stanovanje in večšega vodnika v Parizu in razstavi. — Pogoj: Cena za vožnjo tje in nazaj z vsemi potrebščinami na potu in v Parizu znaša, ako se tekom l. 1899 vplača, 250 gld., leta 1900 260 gld. Vplačuje se lahko v mesečnih obrokih po 15 gld., v četrtletnih po 45 gld., v poluletnih po 90 gld. ali pa tudi vsa svota najedenkrat. Čas popotovanja se bo določil pozneje, sosebno, ako bi nameravali Slovenci korporativno v imenu slovenskega naroda nastopiti in obiskati razstavo. Vse popotovanje ima trajati približno štiri tedne. Popotovalo se bo kolikor mogoče po dnevi, da bode mogoče potovalcem si ogledati tudi druge kraje in mesta, skozi katere se bode popotovalo. Vsakteremu vdeležencu se izroči brezplačno načrt pariškega mesta in razstave s programom popotovanja. Za potrebno hrano, prenočišča, voditelje, sploh za vse, kar se na poti potrebuje, skrbi odbor. Stroškov nimajo vdeleženci med potjo nikakih, razun ako si hoče kdo sam svojevoljno kaj kupiti. — V Parizu: Vdeležencem se odkazuje v hotelih stanovanja, in sicer kolikor mogoče vsakteremu lastna soba, le družinam se dajo skupne sobe. Zajutrek, kosilo in večerja je skupno. Vdeleženci si ogledajo v manjših skupinah in pod

vodstvom večših voditeljev naj zanimivše predmete, galerije, muzeje itd. v mestu in razstavo. Nikdo ni navezan na družbo, vsakdo se lahko, ako mu je drago, od nje (oddalji) odstrani. Na željo vdeležencev se bode ogledala tudi mestna okolica. — Kdor bi se torej hotel udeležiti skupnega izleta Slovencev na pariško svetovno razstavo, blagovoli naj se oglašiti pri podpisanega pripravljalnega odbora tajniku, gospodu kanoniku Sušniku; denarne pošiljatve pa naj se naslovljajo vse na blagajnika c. kr. notarja Ivana Plantana.

V Ljubljani, dne 27. januarija 1899.

Pripravljalni odbor za obisk pariške razstave.

(Iz Roba,) 28. januarija. C. kr. nadsodišče v Gradcu je ugodilo rekurzu hranilnice in posojilnice v Robu, registrovane zadruge z neomejeno zavezo, proti sklepu c. kr. okrožnega sodišča v Novem Mestu, s katerim se je njena prošnja za vpis firme v zadržni register zavrnila v popravilo in ukazalo vpis tvrdke v zadržni register. Posojilnica začne v kratkem poslovati.

(Pomorščak Ivana Ortha.) Znana je usoda nadvojvode imenovanega Ivana Ortha. Izginil je z ladjo »Sveta Margareta« in z njim so izginili tudi vsi na ladji bivaajoči pomorščaki. Ti so bili vsi Hrvati iz Kostrene v hrvatskem Primorju. Te dni pa je poslal iz Južne Amerike neki Pajcurić, bivši Orthov pomorščak, pismo v Kostreno, v katerem naznanja, da se mu dobro godi ter da upa, da kmalu zopet vidi domovino in svoje domače. Bolj natančnega nič ne omeni v svojem pismu. Zadeva z Ivanom Orthom je čedalje bolj skrivnostna.

Društva.

(Vabilo k zabavnemu večeru,) katerega priredi katoliško društvo za delavke v četrtek dne 2. februarja 1899. leta, ob 6. uri zvečer v dvorani »Katoliškega doma« na Turjaškem trgu št. 1. — Vspored: 1. Nagovor predsednika. 2. P. A. Hribar: »Društvena« (besede dr. Krekove), poje društven zbor. 3. Fr. Ferjančič: »Predica« (besede Slomškove), poje društven zbor. 4. Fr. Ferjančič: »I. venček narodnih pesni«, poje društven zbor. 5. Fr. Finžgar: »Indijski siroti«. Igrokaz v treh dejanjih. 6. Dr. J. J.: »Kukavica — modra tica« ali »Boj za doto«. Veseloigra v štirih dejanjih. — Vstop je dovoljen le povabljenecem in udom. — Vstopnina: sedeži I. vrste à 50 kr., II. vrste à 40 kr., III. vrste à 30 kr., stojišča à 20 kr. — K obilni udeležbi vabi odbor.

(Katol. društvo rokod. pomočnikov v Škofjiloki) vabi Vas uljudno k veselici, katero napravi na Svečnico, 2. februarja t. l., v svojem stanovanju s sledečim vsposredom: 1. F. S. Vilhar: »Bojna pjesma«, zbor. 2. Lefébure-Wély: »Samostanski zvon«, igra na klavirju B. Pirnat. 3. G. Eisenhut »San«, zbor z bariton-solo. 4. Ant. Foerster: »Mlad junak«, samospjev, poje Janko Hafner. 5. V zadnjem trenutku. Slika iz življenja v petih dejanjih. Nemški spisal G. Tres, poslovenil J. Sever. 6. Prosta zabava. — Začne se ob 7. uri zvečer. — Vstopnina: sedeži (stoli) 30 kr., drugi prostor 20 kr. — Društveniki polovico. Načelstvo.

(Vabilo k predpustnici,) katero priredi prostovoljno gasilno društvo v Št. Vidu nad Ljubljano na Svečnico dne 2. februarja 1899. l. v društveni dvorani v Št. Vidu. — Vspored: 1. J. Runjanin: »Lepa naša domovina«, mešan zbor. 2. P. Hugolin Sattner: »Pogled v nedolžno oko«, ženski zbor. 3. S. Gregorčič: »Življenje ni praznik«, deklamacija (Antonija Cirman). 4. P. A. Hribar: »Naša pesem«, moški zbor. 5. G. Ipavec: »Kje so moje rožice«, mešan zbor. (Pri tej priliki nastopi novi mešani zbor.) 6. »Oče so rekli, da le!« Gluma s petjem v jednem dejanju. Preložil Fr. Končan. 7. »Zavber Franc«, komični prizor, igra Jože Bernik. 8. Prosta zabava. — Vstopnina: I. sedež 50 kr., II. sedež 30 kr., III. sedež 20 kr., stojišče 10 kr. — Začetek točno ob 6. uri zvečer. — K mnogobrojni udeležbi uljudno vabi odbor.

Telefonska in brzjavna poročila.

Dunaj, 31. januarija. Do pol dveh so poslanci izročali razne vloge, potem se je začelo zopet neizogibno glasovanje po imenih. Potem se je dr. Gross oglašil, ki je govoril proti dr. Kramarjevim besedam iz zadnje seje. Gross je očital Kramarju, da je ta zagovarjal § 14. Na ugovor, da so nemški liberalci skovali § 14. pravi Gross, da je to res, da ga pa niso napravili zato, da bi se z njim kršila ustava, ali na ljubo kaki vladi.

To pa, kar sedanja vlada dela s § 14 je nezakonito. — Brezmejne zahteve Čehov so krive, da v državi ne pridemo do miru. — Poslanec Kramar mu je dobro odgovarjal, češ da je dr. Grossu hvaležen, da je vendar priznal, da so nemški liberalci kumovali § 14. pri njegovem rojstvu, seveda takrat so ga naredili le za-se, ker si niso mogli misliti, da bo tako hitro se zvršila sprememba. Ako hočejo levičarji, da pridejo njih nujni predlogi na vrsto, naj le dovolijo, da se reši dnevni red, potem se to takoj zgodi. Mi Slovani v Avstriji ne zahtevamo nič drugega, nego enakopravnost, toda ako to nemške liberalce tako razburja, da onemogočujejo vsako parlamentarno delo, to kaže, da jih vodi strast in sovraštvo do Slovanov. Krivi so torej Nemci vsega političnega nereda v državi. Za Kramarjem sta govorila Daszinsky in Prade, zadnji je zabavljaj proti plemstvu in zatrjeval, da bodo levičarji toliko časa zoper parlamentarno delo, dokler plemstvo ne izgubi vsega vpliva.

Dunaj, 31. januarija. Cesar je vsprejel včeraj v avdijenci župana dr. Luegerja, ki mu je izročil poročilo o upravi dunajske občine. Ob enem je prosil dr. Lueger, da bi se smel cesarjev nagovor ob priliki otroške jubilejne slavnosti in vladarjevo pismo na grofa Thuna povodom jubileja, ovekovečiti v mestni hiši na kamniti ali kovinski plošči. Cesar je želji ustregel.

Dunaj, 31. jan. Po naročilu nemškega cesarja so položili včeraj krasen venec na krsto prestolonaslednika.

Dunaj, 31. januarija. Načelnik poljskega kluba vitez Jaworski, se počuti bolje o njegovi boleznici se je informoval poleg cesarja tudi grof Thun, minister Wittek in več poslancev.

Dunaj, 31. januarija. Preiskava glede zadnjih izgrediv v parlamentu je dovršena. Predsednik dr. Fuchs je kot disciplinarno kazni izključil poročevalca „Narodnih Listov“ Penížek-a iz prostorov državnega zbora za jeden mesec ter mu je dal ukor zaradi njegovega vedenja. Češki poslanci pravijo, da je kazni prehudu ter da se bodo pritožili.

Budimpešta, 31. januarija. Glasovanje po imenih se vrši v zbornici neprestano. Starostni predsednik se ustavlja predlogu posl. Lakatosa, naj se odslej izidi glasovanja vsprejemajo v zapisnik s črkami, ne samo s številkami, ko doslej. Opozicija je predlagala tajno sejo, katera se je vršila med silnim hrupom in vriščem. Pozneje se je v javni seji vršilo še nekaj po imenskih glasovanj. Potem je predsednik sejo zaključil.

Dunaj, 31. januarija. Proračunski odsek se posvetuje danes o zakonu glede vravnave plač državnih služabnikov. Poročevalec predlaga, naj se zakon vsprejme v smislu sklepa gospodske zbornice. Levičarji so predlagali, da naj zakon stopi v veljavo s 1. januarijem. Vsprejet je bil pa predlog poročevalcev, kakor tudi predlog, naj se za razpravo o tem predmetu določi posebna večerna seja danes zvečer. Levičarji so temu oporekali.

Rim, 30. januarija. Finančni minister je predlagal v zbornici načrt zakona glede trgovinske zveze med Francijo in Italijo. — Nujnost predloga se je vsprejela.

Zofija, 30. januarija. Bolgarska kneginja je danes srečno povila hčerko.

Listnica uredništva.

G. A. P. v K.: Vaš dopis bi več škodoval, nego koristil, zato oprostite, da ga ne objavimo.
G. Fr. I. S. v T.: Stvar je preveč zasebna.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m., srednji zračni tlak 736.0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebe	Padavina v 24. urah
30	9 zvečer	730.6	0.6	sl. zah.	sneg	
31	7. jutraj	730.1	0.0	sl. zah.	sneg	4.4
	2. popol.	727.8	1.5	sl. zah.	"	

Srednja včerajšnja temperatura 0.8°, normale: -1.8°.

Zahvala.

87 1-1

Stolni kapitelj ljubljanski se naj-dostojnejše zahvali vsem, ki so ob pogrebu prečast. gospoda stolnega dekana

dr. Andreja Čebašek-a

na tako velečasten način skazali pokojniku svojo zadnjo čast. — Posebe se zahvali za izraze iskrenega sožalja metropolitu knezu in nadškofu goriškemu, knezu in škofu ljubljanskemu, ekselenciji deželnemu predsedniku baronu Heinu, stolnemu kapiteljnu lavantinskemu, kapiteljnu novomeškemu, županu ljubljanskemu Hribarju, vsem udeležencem pogreba, vzlasti gg. ravnateljem in profesorjem srednjih šol ljubljanskih, proseč vse, naj ohranijo za služnega pokojnika v prijaznem spominu ter naj se ga blagovoljno spominjajo v svojih molitvah.

In memoria aeterna erit justus!

V Ljubljani, dné 31. jan. 1899.

Stolni kapitelj ljubljanski.

Služba organista in cerkvenika

je izpraznjena v **Sodražici.**

Nastop 1. sušca. — Več pové ondotni župni urad. 63 3-1

„Posojilnica in hranilnica v Moravčah,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo“,

obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ odstotka

in plačuje rentni davek.

38 5-4

Načelnistvo.

Dunajska borza.

Dne 31. januarija.

Skupni državni dolg v notah	101 gld. 55 kr.
Skupni državni dolg v srebru	101 „ 30 „
Avstrijska zlata renta 4%	120 „ 05 „
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	102 „ 20 „
Ogerska zlata renta 4%	119 „ 85 „
Ogerska krona renta 4%, 200 „	97 „ 95 „
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	933 „ — „
Kreditne delnice, 160 gld.	359 „ 75 „
London vista	120 „ 45 „
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 „ 95 „
20 mark	11 „ 78 „
20 frankov (napoleonidor)	9 „ 55 „
Italijanski bankovci	44 „ 45 „
C. kr. cekini	5 „ 69 „

Dne 30. januarija.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	174 gld. — kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	159 „ — „
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	194 „ 50 „
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 „ 60 „
Tisne srečke 4%, 100 gld.	139 „ — „
Dunavske vravnave srečke 5%	130 „ 75 „
Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	108 „ 65 „
Posojilo goriškega mesta	112 „ — „
4% kranjsko deželno posojilo	98 „ 25 „
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 „ 30 „
Priporitetne obveznice državne železnice	223 „ 50 „
„ južne železnice 3%	180 „ 10 „
„ južne železnice 5%	126 „ — „
„ dolenjskih železnic 4%	99 „ 50 „

Kreditne srečke, 100 gld.	198 gld. 75 kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170 „ — „
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	20 „ — „
Rudolfove srečke, 10 gld.	26 „ 25 „
Salmove srečke, 40 gld.	85 „ — „
St. Genois srečke, 40 gld.	84 „ — „
Waldsteinove srečke, 20 gld.	60 „ — „
Ljubljanske srečke	24 „ 25 „
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	155 „ 50 „
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v. 3500	— „ — „
Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	435 „ — „
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	67 „ 90 „
Splošna avstrijska stavbinska družba	116 „ 50 „
Montanska družba avstr. plan.	221 „ 05 „
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	180 „ — „
Papirnih rubljev 100	127 „ 25 „

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zgube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulanična izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„M E R C U R“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.